

Kriminalomsorgens regionkontorer
Kriminalomsorgens utdanningscenter

Rundskriv

Rundskriv nr:
KDI 2/2013

Vår ref:
201313778-1

Dato:
11.07.2013

Endringer i straffegjennomføringsloven mv.

Kriminalomsorgsdirektoratet viser til Prop. 92 L (2012-2013) Endringer i straffegjennomføringsloven mv. Lovforslaget er vedtatt av Stortinget og har med unntak av endringen i straffeprosessloven § 163 første ledd, trådt i kraft. Kriminalomsorgsdirektoratet ønsker med dette å gi informasjon om lovendringene og føringer for den praktiske anvendelsen av de aktuelle lovbestemmelsene.

Opplysningsplikt overfor kriminalomsorgen – straffegjennomføringsloven § 7a

§ 7a annet ledd ny bokstav d gjelder kriminalomsorgens tilgang til avtalebasert hemmelig telefonnummer. Kriminalomsorgen kan kontakte en teleoperatør og anmode om å få opplyst telefonnummer til en navngitt domfelt som ledd i arbeidet med innkalling til soning. Det er en forutsetning at opplysningene ikke benyttes til andre formål.

Det følger av § 7a første ledd at ”det skal søkes å oppnå medvirkning eller samtykke fra den opplysningene direkte gjelder” før opplysningene gis til kriminalomsorgen. Manglende svar på innkalling til soning og forsøk på å komme i kontakt med domfelte på offentlig tilgjengelig telefonnummer må anses å oppfylle dette kravet.

Direkteinnsetting i overgangsbolig – straffegjennomføringsloven § 11

§ 11 nytt femte ledd gir adgang til at domfelte kan starte soningen i overgangsbolig. Ordningen gjelder for domfelte med inntil 1 år ubetinget fengselsstraff. Ved deldommer er det den ubetingede delen av straffen som er avgjørende. Regionalt nivå kan beslutte direkteinnsetting i overgangsbolig, jf. straffegjennomføringsloven § 6 annet ledd jf. § 11. Det er ikke anledning til å påklage denne avgjørelsen, jf. § 7 bokstav f. Ved utvelgelsen av aktuelle kandidater må kriminalomsorgen vurdere domfeltes egnethet, samt om direkteinnsetting i overgangsbolig er sikkerhetsmessig forsvarlig og i samsvar med straffens formål.

Ordningen vil gi større muligheter til individuell tilpassing av straffegjennomføringen i tråd med domfeltes behov. Direkteinnsetting i overgangsbolig vil blant annet være aktuelt for domfelte med særlig behov for å opprettholde kontakt med familie, pårørende og annet sosialt nettverk, herunder skole og arbeidsplass under soningen. Videre vil ordningen kunne være hensiktsmessig for domfelte som på bakgrunn av for eksempel helseproblemer ellers ville hatt problemer med å gjennomføre fengselsstraffen. Direkteinnsetting i overgangsbolig forutsetter at det etableres et aktivitetstilbud til innsatte raskt etter innsettelse.

Overføring mellom gjennomføringsformer – straffegjennomføringsloven § 14

Særlig negativ påvirkning på miljøet – bokstav c

Innsatte kan overføres etter § 14 bokstav c dersom vedkommende ”til tross for at adferdssamtale er gjennomført, fortsetter å påvirke miljøet i fengslet på en særlig negativ måte”. Lovendringen innebærer en endring av den tidligere bokstav c, som hjemlet overføring av innsatte dersom ”innsatte til tross for skriftlig advarsel har særlig negativ innflytelse på miljøet i fengslet”.

Fengselet bør oppmuntre til korrigerende og justering av innsattes adferd før det er grunnlag for å konstatere brudd og ilegge reaksjon etter § 40. Før innsatte kan overføres med hjemmel i § 14 bokstav c, må derfor adferdssamtale være gjennomført. Innsatte skal i adferdssamtalen gjøres oppmerksomme på hvilken adferd de må utvise og hva de selv må gjøre, for å unngå overføring til annet fengsel. Overføring kan være aktuelt dersom innsatte også etter samtalen har særlig negativ påvirkning på miljøet i fengslet. Beslutning om å gjennomføre adferdssamtale er ikke å anse som et enkeltvedtak, og kan derfor ikke påklages, i motsetning til vedtak om overføring eller vedtak om reaksjon. Fengselet må dokumentere at adferdssamtale har funnet sted.

Adferdssamtale vil kunne kombineres med inngåelse av en skriftlig adferdsavtale mellom den innsatte og fengselet, hvor regler for innsattes adferd vil kunne fremgå.

Av hensyn til konkrete tilsatte – bokstav d

§ 14 ny bokstav d hjemler overføring av innsatte ”når særlige forhold foreligger som gjør overføring nødvendig av hensyn til en tilsatt eller vedkommendes tjenesteutøvelse eller omstendighetene for øvrig gjør det påkrevet”. Bestemmelsen omfatter et vidt spekter av omstendigheter rundt relasjoner mellom innsatte og tilsatte. Den er likevel begrenset til omstendigheter som er egnet til å påvirke den tilsatte eller vedkommendes tjenesteutøvelse, for eksempel i form av psykiske belastninger og habilitet eller forhold som kan medføre sviktende tillit til kriminalomsorgen. Lovbestemmelsen vil kunne hjemle overføring av innsatte når tilsatte eller tilsattes nærstående er fornærmet eller etterlatt i innsattes straffesak, uavhengig av om saken er under etterforskning, rettskraftig avgjort eller det dreier seg om innsattes tidligere straffesaker. Bestemmelsen kan også komme til anvendelse dersom den innsatte av ulike grunner ikke har blitt siktet for den aktuelle handlingen. Avgjørelsen vil være skjønnsmessig, og den tilsattes opplevelse av belastningen vil blant annet være et tungtveiende moment. Også andre omstendigheter vil kunne begrunne flytting av innsatte etter denne bestemmelsen, for eksempel ved vold og trusler dersom vilkårene knyttet til ”ro, orden og sikkerhet” i § 14 bokstav d ikke er oppfylt eller dersom tilsatte skal vitne i rettssak hvor innsatte er involvert.

”det er nødvendig for å unngå en uheldig sammensetning av innsatte” – bokstav g

§ 14 ny bokstav g vil blant annet kunne komme til anvendelse dersom flere innsatte som er domfelt i samme straffesak soner i samme avdeling eller dersom innsatte i en bestemt avdeling er med i samme kriminelle nettverk. I tillegg til at overføringen må være nødvendig, stiller bestemmelsen krav om at det må foreligge en ”uheldig” sammensetning av innsatte. Det er ikke tilstrekkelig at sammensetningen kunne tenkes å være mer hensiktsmessig, hvis den ikke kan karakteriseres som ”uheldig”. Kriminalomsorgen må i vedtaket om overføring vise til konkrete omstendigheter som gjør at vilkåret er oppfylt.

”dersom overføringen ivaretar innsattes behov på en hensiktsmessig måte” – annet ledd

§ 14 nytt annet ledd hjemler overføring av innsatte soning i annet fengsel når dette vil ivareta vedkommendes behov på en hensiktsmessig måte. Hjemmelen er særlig aktuell for overføring av domfelte under 18 år til ungdomsenhet. Hjemmelen vil imidlertid også kunne være aktuell for overføring av andre innsatte. Dette kan for eksempel være ved overføring av kvinner til

kvinnefengsel eller egne avdelinger forbeholdt kvinner. Videre vil hjemmelen kunne være aktuell overfor langtidssonere som soner i avdelinger med et lavt aktivitetstilbud, slik at disse kan overføres til en enhet med mer hensiktsmessig tilbud, og overfor innsatte med særlige behov for helsemessig oppfølging. Overføring på dette grunnlaget vil også kunne være særlig aktuelt for innsatte med omfattende psykiske lidelser, stor grad av avvikende atferd eller lettere psykisk utviklingshemming, da dette er grupper som krever en tettere og mer individuelt tilpasset oppfølging i tilrettelagt avdeling.

Overføring etter denne bestemmelsen skal være hensiktsmessig for ivaretagelsen av domfeltes behov, og det må derfor vurderes hvor formålstjenlig overføringen vil være dersom innsatte ikke er innstilt på å nyttiggjøre seg et tilrettelagt tilbud ved en eventuell overføring.

Vilkår ved permisjon og straffavbrudd – straffegjennomføringsloven § 36

Adgangen til å fastsette vilkår ved permisjon og straffavbrudd fremgår av § 36. Ved at "blant annet" nå er tatt inn i ordlyden signaliseres det klart at oppregningen av vilkår ikke mer ment å være uttømmende, og at andre vilkår kan settes når det anses nødvendig.

Utelukkelse fra fellesskapet som forebyggende tiltak - straffegjennomføringsloven § 37

§ 37 bokstav a er endret som følge av endringene i § 14 bokstav c. Bestemmelsen hjemler utelukkelse som forebyggende tiltak for å "hindre at innsatte fortsetter å påvirke miljøet i fengslet på en særlig negativ måte". Det er et vilkår for utelukkelse med hjemmel i denne bestemmelsen at innsatte har fått advarsel om at adferden ikke kan aksepteres, men på tross av dette fortsetter en uakseptabel adferd som i særlig grad virker negativt inn på miljøet i fengselet. I advarselen skal innsatte gjøres kjent med hvordan fengselet oppfatter adferden, hva som anses uakseptabelt og at adferden kan medføre utelukkelse fra fellesskapet. Advarselen bør i utgangspunktet være skriftlig, men kan unntaksvis være muntlig. Dette kan for eksempel være aktuelt dersom innsatte under en adferdssamtale umiddelbart reagerer med uakseptabel adferd. Fengselet må da dokumentere at muntlig advarsel er gitt.

Unnlatt oppmøte til fullbyrding av samfunnsstraff - straffegjennomføringsloven § 40

Lovendringen i § 40 bringer loven i samsvar med praksis etablert ved KSF-rundskriv 2/2007. Unnlatt oppmøte til fullbyrding av samfunnsstraff skal ikke anmeldes til politiet, men heller regnes som brudd i straffegjennomføringen som gir grunnlag for reaksjon etter § 58.

Prøveløslatelse av innsatte med utvisningsvedtak - straffegjennomføringsloven § 42

Tidligere § 42 sjettede ledd er opphevet. Det fremgikk av tidligere § 42 sjettede ledd at det kunne settes vilkår om effektivering av utvisningsvedtak ved prøveløslatelse av utviste utlendinger. § 42 er nå i samsvar med praksis etablert ved KSF-rundskriv 2/2012. Dersom de alminnelige vilkårene for prøveløslatelse, både ved to tredjedeler og halv tid, er oppfylt, skal innsatte prøveløslates, med mindre prøveløslatelse vil være utilrådelig.

Avgjørelsesmyndighet ved soningsutsettelse – straffegjennomføringsloven § 58

Forskrift av 19.mars 2010 om innkalling og utsettelse ved fullbyrding av straff innebærer at kompetansen til å avgjøre spørsmål om utsettelse av soning etter straffeprosessloven § 458 er lagt til lokalt nivå i kriminalomsorgen. Utsettelse utover seks måneder avgjøres likevel av regionalt nivå. Lovendringen i § 58 annet ledd medfører at dagens praksis reflekteres i lovteksten og innebærer ikke realitetsendringer.

Øvrige lovendringer i straffegjennomføringsloven

Det er gjort endringer i straffegjennomføringsloven §§ 7 bokstav i, 7b første ledd, 11 sjette ledd, 14 tredje til åttende ledd, 42 sjette til åttende ledd, 44 femte ledd, 52. Endringene er konsekvenser av øvrige lovendringer.

Omgjøringsdom ved brudd på narkotikaprogram med domstolskontroll og program mot ruspåvirket kjøring - straffeloven § 54 nr. 2

Lovendringen gjelder prosessuelle regler ved omgjøringsdom etter brudd på vilkårene for dom på narkotikaprogram med domstolskontroll og program mot ruspåvirket kjøring. Lovendringen medfører at reglene for varsling av domfelte før rettsmøte i straffeprosessloven § 243 er gjeldende også i disse tilfellene, slik at rettsmøte kan avholdes også dersom domfelte ikke møter på tross av lovlig varsel. Lovendringen innebærer videre at kriminalomsorgen skal varsles før rettsmøtene.

Kompetanse til å utpeke personundersøker - straffeprosessloven § 163

Straffeprosessloven § 163 første ledd regulerer kompetansen til å utpeke personundersøker. Kompetansen var tidligere lagt til ”vedkommende lokale kontor for kriminalomsorg i frihet”. Lovendringen innebærer at kompetansen til å utpeke personundersøker legges til kriminalomsorgens regionkontorer fremfor de lokale friomsorgskontorene. Personundersøkelser skal også i fremtiden primært utarbeides av tilsatte ved friomsorgskontorene. I enkelte tilfeller vil det imidlertid kunne være hensiktsmessig om andre tilsatte med relevant kompetanse, for eksempel en tilsatt i et fengsel nær siktedes bosted, gjennomfører personundersøkelsen. Denne lovendringen har ennå ikke trådt i kraft, da dette krever endringer i påtaleinstruksen.

Ikrafttredelse

Rundskrivet trer i kraft straks.

Med hilsen

Marianne Vollan
direktør

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør